

**BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI
UYGULAMA PLANI
(BTP-UP)**

2005-2010

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 8 Eylül 2004 tarihinde yaptığı 10. Toplantısı'nda ülkemizin Bilim ve Teknoloji alanındaki temel amaçları, ilkeleri ve hedefleri belirlenmiştir. Bu unsurlar hep birlikte Türkiye Bilim ve Teknoloji Stratejisi'ni oluşturmaktadır.

Aynı toplantıda, bu Bilim ve Teknoloji Stratejisi'nin bir aracı olarak, **Türkiye Araştırma Alanı (TARAL)** tanımlanmıştır. TARAL, Strateji'nin amaç ve hedeflerinin uygulanmasında işe ortak olan tüm BT ve Ar-Ge aktörlerini içermektedir. Bu aktörler, koordinatör olarak TÜBİTAK ile birlikte BT ve Ar-Ge faaliyetleri yürüten kamu, özel, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerdir. TARAL, bu aktörlerin Strateji'de belirlenen aynı amaç, hedef ve ilkelere yönelmesini sağlamaktadır.

Başka bir anlatımla TARAL, BT ve Ar-Ge alanındaki faaliyetlerin dağınık, farklı anlayış, yaklaşım ve amaçlara göre değil, sinerji yaratmak için aynı stratejik çerçeve içinde yürütülmesini sağlayan kavramsal bir bütünlüktür.

Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı ise, anılan Strateji dahilinde, TARAL ekseninde 2005-2010 yılları arasında yapılması gereken temel eylemleri belirlemektedir.

TÜRKİYE BİLİM VE TEKNOLOJİ STRATEJİSİ

VİZYON

Toplumun bilim ve teknoloji kültürünü benimsemesini sağlayan, bilim ve teknolojiyi ürün ve hizmete dönüştürerek ulusal yaşam düzeyini yükselten ve sürdürülebilir kılan, lider bir Türkiye.

MİSYON

Ortak ilke, amaç, hedef ve ulusal öncelikler doğrultusunda, tüm paydaşların katılım ve işbirliği ile, Türkiye'deki sorunların çözümünü, yaşam kalitesinin ve rekabet gücünün yükselmesini, refah düzeyinin artmasını sağlayacak BT faaliyetleri gerçekleştirmek.

TEMEL AMAÇLAR

(10. BTYK'da kabul edilmiştir)

Ülkemiz insanının yaşam kalitesini yükseltmek
Toplumsal sorunlara çözüm bulmak
Ülkemizin rekabet gücünü artırmak
BT kültürünü topluma mal etmek ve yaygınlaştırmak

TEMEL İLKELER

(10. BTYK'da kabul edilmiştir)

Stratejik yaklaşım
Sonuç odaklılık
Kamu-özel sektör işbirliği
Etkinlik
Katılımcılık
Hesap verebilirlik
Yetki ve görevler arasında uyum
Esneklik

ANA HEDEFLER

(10. BTYK'da kabul edilmiştir)

Ar-Ge'ye olan talebi artırmak
Bilim insanı, mesleki ve teknik eleman sayısını ve niteliğini artırmak
Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payını artırmak

EYLEM ALANLARI

Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı (BTP-UP), 2005-2010 yılları arasını kapsayan dönemde, yukarıdaki temel amaçları gerçekleştirmek için 7 stratejik amaç ve eylem alanı belirlemektedir:

- 1. Bilim ve Teknoloji farkındalığının ve kültürünün geliştirilmesi**
- 2. Bilim insanı yetiştirilmesi ve geliştirilmesi**
- 3. Sonuç odaklı ve kaliteli araştırmaların desteklenmesi**
- 4. Ulusal Bilim ve Teknoloji yönetiminin etkinleştirilmesi**
- 5. Özel sektörün Bilim ve Teknoloji performansının güçlendirilmesi**
- 6. Araştırma ortamının ve altyapısının geliştirilmesi**
- 7. Ulusal ve uluslararası bağlantıların etkinleştirilmesi**

STRATEJİK AMAÇLAR VE EYLEMLER

1. BİLİM VE TEKNOLOJİ FARKINDALIĞININ VE KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ

1.1. Amaç: Toplumun Bilim ve Teknoloji çabalarına katkı ve katılımının sağlanması

Eylemler:

1.1.1. Bilinçlendirme ve yaygınlaştırma programları düzenlenmesi

- Bilim parklarının kurulması
- Bilim yayınlarının çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi
- Bilim müzelerinin kurulması ve güçlendirilmesi
- Bilim ve teknoloji kamplarının yaygınlaştırılması
- Halka açık bilim ve teknoloji tanıtımlarının yapılması
- Kamu medyasında konunun sürekli olarak gündemde tutulması (çocuklar, gençler, ve diğerleri için)
- Özel medyada yayınlanacak kısa spotların hazırlanması
- Okullarda bilim ve teknoloji günleri düzenlenmesi
- Bilim tarihimiz ile ilgili yayın faaliyetlerinin desteklenmesi
- Dünya bilim birikiminin topluma anlatılması için programlar düzenlenmesi

1.1.2. TARAL karar alma süreçlerinde toplumsal aktörlerin etkin katılımının teşvik edilmesi

1.1.3. BT farkındalığının ve kültürünün oluşturulması için Başbakanın bazı BT alanlarını himaye etme inisiyatifi kullanması

2. BİLİM İNSANI YETİŞTİRİLMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ

2.1. Amaç: Bilim insanı sayısının ve niteliğinin artırılması ve geliştirilmesi

Eylemler:

2.1.1. Araştırmacı sayısının artırılması

- Ar-Ge proje stoğunun artırılması
- KOBİ'lerde araştırmacıların özendirilmesi için desteklerin etkinleştirilmesi
- Özel sektördeki araştırmacılara sağlanan desteklerin etkinleştirilmesi
- BT alanlarına dayalı yenilikçi firmaların ortaya çıkmasının desteklenmesi
- Lisansüstü eğitim kapasitelerinin artırılması

2.1.2. BT eğitiminin cazip hale getirilmesi

- Öğretim üyesi yetiştirmek için belirli üniversitelerde programlar geliştirilmesi
- Üniversite öğretim görevlilerinin ücretlerine maaş dışı iyileştirmeler getirilmesi
- Belirlenen stratejik önceliklere uygun akademik programlar geliştirilmesi
- Çok-disiplinli programlar geliştirilmesi
- Üniversitelerin BT eğitiminin kalitesinin yükseltilmesi
- Üniversitelerde BT önceliklerine göre akademik programlar açılmasının desteklenmesi

2.1.3. Gençlerin meslek seçiminde BT alanlarına özendirilmesi

- Orta eğitimde mesleğe yönlendirme rehberlik faaliyetlerinde BT alanlarının tanıtımı
- Ar-Ge altyapısındaki araçları kullanabilecek teknik elemanların yetiştirilmesi
- Çocuklara ve gençlere BT'yi sevdirecek faaliyetler yapılması
- İlk ve orta öğretimde BT'nin önemini benimsetmek için programlar düzenlenmesi

2.1.4. Genç bilim insanlarının desteklenmesi

- Genç bilim insanlarının kamu ve özel Ar-Ge kuruluşlarında yapacakları çalışmalara destek sağlanması
- Genç bilim insanlarını destekleme programı geliştirilmesi
- Genç mucitlere destek programları geliştirilmesi

2.1.5. Desteklerin ve ödüllerin çeşitlendirilmesi

3. SONUÇ ODAKLI VE KALİTELİ ARAŞTIRMALARIN DESTEKLENMESİ

3.1. Amaç: Sonuç ve kullanıcı odaklı BT faaliyetlerinin toplam araştırmalar içindeki yoğunluğunun artırılması

Eylemler:

3.1.1. BT önceliklerinin saptanması

3.1.2. Girişimcilerin öncelikle BT alanlarına yönlendirilmesi

3.1.3. Araştırmacılar ve kullanıcılar arasında ilişki ağlarının oluşturulması ve güçlendirilmesi

3.1.4. Araştırma sonuçlarının ticari mal veya hizmete dönüşmesi için araçlar ve destekler geliştirilmesi

3.1.5. Önemli toplumsal sorunların BT ile özgün bir şekilde çözümlenmesi

- BT katkısı ile çözülebilecek kritik sorunların saptanması
- Dünyada ve Türkiye'de erişilebilir teknoloji envanterinin oluşturulması
- BT faaliyetlerinin özgün çözüm teknolojilerine yönelmesinin sağlanması

3.1.6. Topluma sunulan ürün ve hizmet kalitesinin BT ile artırılması

- Kalitesi Ar-Ge yolu ile artırılacak ürün ve hizmetlerin saptanması
- Dünyadaki ve Türkiye'deki mevcut teknolojiler envanterinin oluşturulması
- TARAL faaliyetlerinin çözüm teknolojilerini esas alması

3.1.7. Öncelikli BT alanlarında anlamlı gelişmeler kaydedilmesi

- Öncelikli BT alanlarına yönelik ulusal programların başlatılması
- Oluşturulan ulusal BT programlarının izlenmesi ve güncellenmesi
- Ar-Ge'ye dayalı kamu tedarik yönteminin etkin kılınması
- Kurumsal performans yönetiminin uygulanması

3.1.8. BT faaliyetlerinin uluslararası kaliteye ulaşmasının sağlanması

- Uluslararası BT kalitesi için benchmark seçilmesi
- TARAL aktörlerinin uluslararası BT kalite standardına göre değerlendirilmesi
- Uluslararası BT standartlarındaki birimlerin "mükemmeliyet merkezi" olarak saptanması
- Uluslararası BT işbirliği faaliyetlerine katılımın özendirilmesi

4. ULUSAL BİLİM VE TEKNOLOJİ YÖNETİMİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ

4.1. Amaç: TARAL ilişkiler ağının stratejik bütünlük içinde güçlendirilmesi

Eylemler:

- 4.1.1. Uluslararası ilişkiler ağının güçlendirilmesi
- 4.1.2. TARAL aktörleri arasında bilgi paylaşımının sağlanması
- 4.1.3. TARAL aktörleri arasında katılımcı karar alma süreçlerinin hayata geçirilmesi
- 4.1.4. Katılımcı öngörü teknikleriyle uzun döneme bakışın tasarlanması
- 4.1.5. BTYK sürecinin etkin bir şekilde planlanması ve yürütülmesi
- 4.1.6. TARAL aktörleri arasında işbirliği ağlarının kurulması (sanal ve fiziki)
- 4.1.7. Düzenli aralıklarla TARAL aktörü olan kesimler ve kurumlar arasında danışma toplantıları düzenlenmesi
- 4.1.8. TÜBİTAK'ın geliştirdiği yeni politika ve araçlar hakkında ilgili tüm TARAL aktörlerini düzenli olarak bilgilendirmesi

4.2. Amaç: Etkin BT yönetimi için mali, idari ve hukuki altyapının geliştirilmesi

Eylemler:

- 4.2.1. Araştırmayı özendiren mevzuat değişiklikleri (üniversite, sanayi ve diğer) yapılması
- 4.2.2. Üniversite döner sermaye mevzuatının araştırmayı teşvik edecek şekilde iyileştirilmesi
- 4.2.3. Araştırmanın desteklenmesi için genel üniversite mevzuatının iyileştirilmesi
- 4.2.4. Ar-Ge destek mekanizmalarının iyileştirilmesi
- 4.2.5. Firma başlangıç desteklerine (risk sermayesi, start-up v.b.) yönelik mevzuat değişiklikleri yapılması
- 4.2.6. Fikri ve sınai haklar mevzuatında değişiklikler yapılması
- 4.2.7. Serbest bölge, teknopark mevzuatında değişiklikler yapılması

4.3. Amaç: Ülkemizin BT alanında uluslararası etkinliğinin sağlanması

Eylemler

- 4.3.1. Uluslararası BT platformlarına etkin katılım ve temsilin sağlanması
- 4.3.2. Uluslararası istatistik kaynakları için sağlıklı ve yeterli veri tesbit, toplama ve analizinin sağlanması
- 4.3.3. AB 6. Çerçeve Programının daha etkin bir şekilde kullanımının sağlanması
- 4.3.4. Dünya çapında başarı sağlamış Türk bilim insanlarının uluslararası platformlarda desteklenmesi

4.4. Amaç: Ülkemizin BT alanındaki bağımsızlığının güçlendirilmesi

Eylemler:

- 4.4.1. Ar-Ge faaliyetlerinin fonlmasının AB seviyesine çıkartılması
- 4.4.2. Stratejik teknolojilerde dışa bağımlılığın azaltılması
- 4.4.3. BT alanında ortak dilin yaratılması (terminoloji birliği)
- 4.4.4. BT alanındaki uluslararası standartların (OECD'nin Frascati, Oslo, Canberra Kılavuzları, vb.) geçerliliğinin sağlanması

5. ÖZEL SEKTÖRÜN BT PERFORMANSININ GÜÇLENDİRİLMESİ

5.1. Amaç: BT'ye olan talebin artırılması

Eylemler:

- 5.1.1. Toplumsal taleplerin BT stratejisi yönetimi sürecine yansıtılması için kanallar tasarlanması
- 5.1.2. BT çözümlerine yönelik farkındalık yaratılması
- 5.1.3. Kamu kuruluşlarının yıllık Ar-Ge ihtiyaçlarının belirlenmesi
- 5.1.4. Kamu kuruluşlarının Ar-Ge ihtiyaçlarının yerli Ar-Ge katkısıyla ve yerli Ar-Ge'yi geliştirerek karşılanması
- 5.1.5. Bu ihtiyaçların üniversiteler, kamu ve özel Ar-Ge kuruluşları veya bu kesimlerin ortak girişimleri (konsorsiyumlar) tarafından giderilmesi için mekanizmalar oluşturulması
- 5.1.6. Savunma sistemlerinin tedarikinde satın almaya dayalı sistemden, Ar-Ge'ye dayalı tedarığe geçilmesi
- 5.1.7. Yerli savunma sanayii ve yerli potansiyelin geliştirilmesi
- 5.1.8. Savunma ihtiyaçlarının yurtiçinden karşılanma oranının artırılması
- 5.1.9. Ölçek ekonomisi olan, halen ithal edilen, ancak Ar-Ge desteği verildiğinde ülkemizde üretilebilecek ürünlerin üretiminin desteklenmesi
- 5.1.10. İhracat potansiyeli ve performansı olan sektörlerdeki üretimin, yeni teknolojilere ve uygulamalara verilecek Ar-Ge desteği ile sürdürülebilir kılınması
- 5.1.11. Sanayiinin sürdürülebilir rekabet gücünün artırılması için Ar-Ge çözümlerinin geliştirilmesi

6. ARAŞTIRMA ORTAMININ VE ALTYAPISININ GELİŞTİRİLMESİ

6.1. Amaç: BT kapasitemizin etkinliğinin artırılması

Eylemler:

6.1.1. Teknoloji yönetimi kavramının yaygınlaştırılması ve etkin bir Şekilde hayata geçirilmesi

6.1.2. Kurumsal performans yönetimi anlayışının kurumlarımızda hayata geçirilmesi

6.1.3. Stratejik yönetim anlayışının kurumlarımızda hayata geçirilmesi

6.1.4. Ar-Ge'ye yönelik desteklerin ve araçların etkinleştirilmesi

6.1.5. Araştırmacı envanterinin kullanılması

6.1.6. Ar-Ge projelerinin etkin Şekilde yönetilmesi

6.1.7. Kullanıcı dostu Ar-Ge destek süreçlerinin hayata geçirilmesi

6.1.8. Mevcut Ar-Ge desteklerinin envanterinin çıkarılması

6.1.9. Desteklerin eşđüdüdüünün sağlanması (tekerrürün engellenmesi)

6.1.10. Yeni destek ve politika araçlarının geliştirilmesi

6.1.11. Fiziksel altyapının geliştirilmesi

- Ar-Ge altyapısının envanterinin çıkarılması
- Ar-Ge altyapısında tekerrürün engellenmesi
- Ar-Ge altyapısı için üniversite, sanayi, kamu ortak kullanım merkezleri oluşturulması
- İhtiyaç duyulan ve öncelikli alanlarda yeni Ar-Ge altyapılarının kurulması

7. ULUSAL VE ULUSLARARASI BAĞLANTILARIN ETKİNLEŞTİRİLMESİ

7.1. Amaç: Araştırmacılarımızın ulusal ve uluslararası bağlantılarının güçlendirilmesi

Eylemler:

- 7.1.1. TÜBİTAK'ın araştırmacı veritabanına (ARBİS) daha çok araştırmacının kayıt yaptırmasının sağlanması
- 7.1.2. AB ile ilişkili desteklerin tanıtılması ve araştırmacılara yol gösterilmesi
- 7.1.3. Araştırmacılarımızın yurtiçi veya yurtdışındaki araştırmacılarla belirli bir proje ya da konu üzerine networking yapmalarının desteklenmesi
- 7.1.4. Akademik bölümler, üniversiteler, özel ve kamu Ar-Ge birimleri arasında belirli bir sonuca yönelik araştırma ortaklıkları çabalarının desteklenmesi
- 7.1.5. Uluslararası bağlantılara destek sağlanması
- 7.1.6. Yurtdışında yaşayan Türk bilim insanlarının sürekli ya da belirli sürelerle Türkiye'ye gelmelerine ve BT faaliyetlerine katkı vermelerine destek sağlanması